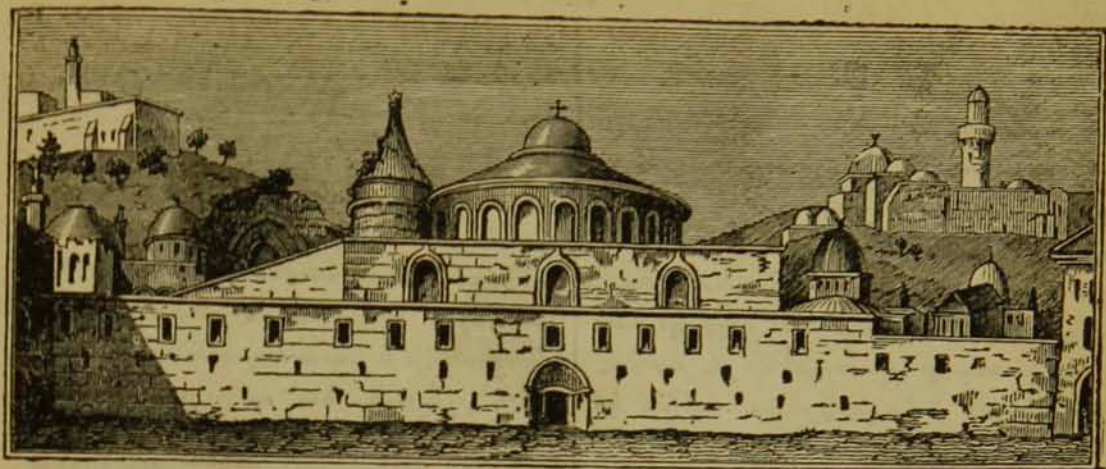

Մ Ի Օ Շ

ԲՆԱՍԱՆԵՐՈՒՄԻ ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 10՝

Ա Մ Ս Ա Գ Ի Ր

ՀՈԿՏԵՐԲԵՐ 31
1877.

ԱԶԳԱՅԻՆ. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. ԳՐԱԳԻՏԱԿԱՆ
ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ՄԱՄԱՐԱՅԻ ԱԿՏՆԵՐ (*)

Ա.

ՏԵՄՈՒԵՑԱԻ Սամարացի կնոջ պատմութենէն, որ Յիսուս՝ անորմէ ջուր կը խնդրէ, որոյ վրայ սաստիկ կը զարմանայ պարզամիտ կիներն և իւր զարմանքը բացարձակապէս յայտնելու բնաւ չը վարանիր: Արդարեւ իրաւունք ունէր զարմանալու այն կիներն իւր ունեցած պատճառներուն համար. սակայն Յիսուս ի՞նչ պատճառ ունէր նոյն պարզամիտ կնոջ այն զարմանքը առթ/լու

իւր տալ օրինակ և ան/լուր խնդրանք. ահա աստ է ամենէն աւելի ուշադրութեան արժանի և հետաքրքրական կէտըն: Յիսուս արդեօք՝ իրաւցնէ ծարուի էր և կամ եթէ իջօք ծարաւած եւս լինէր, միթէ այն ողորմելի կնոջ օրնութեամբ կտրտէր իր ծարաւը յագեցնելու համար. նա՞ որ իւր Աստուածութեամբն անկարօտ էր ոչ մի բանի և բացարձակ տէր ամենայնի. նա՞ որ իւր փորձութեան ժամանակ քառասուն օր և քառասուն գիշեր այն ան

(*) Շարունակութիւն, տես թիւ 9:

ջրորդի և արեւակէզ անապատի սոսկալի ամայութեան մէջ անսուաղ և ծարաւի մնալով՝ ոչ որի օգնութեան չը կարօտացաւ . և փորձիլի անձնուիրաբար մատուցած ծառայութիւնն իսկ արհամարհանօք մերժեց . այժմ ի՞նչ պատճառաւ այսքան անհամբերութիւն և անկարողութիւն ցոյց կը տայ և կը խոնարհի մի ապիկար և արհամար կնոջմէ ջուր խնդրելու . միթէ կը մոռանայ աստ Յիսուս իւր պատուէրը՝ որով կը պատուիրէ իւր աշակերտաց՝ Սամարացւոց քաղաքները չմտնել . ի՞նչպէս ուրեմն՝ ինք հակառակ իւր պատուիրանաց՝ ոչ միայն նոցա քաղաքին կը մօտենայ , ոչ միայն իւր աշակերտները կը զրկէ , որ այն չըջականերէն ուտեստ չարեն , այլ և՛ Սամարացի կնիկէ մը ջուր խնդրելու չափ կը համարձակի հակառակ հրէական ազգի այն ընդհանուր հակակրօութեան , զոր ազդովին կը տածէին Սամարացւոց գէմ և խիղճ կրնէին նոցա հետ որ և է յարաբերութեան մտնել . ապա ուրեմն , միթէ Յիսուս հակառակ կը գործէ իւր վարդապետութեան , որ հրապարակի եւ ընկերութեան մէջ ալ լապէս կը խօսի եւ կը քարոզէ . իսկ գաղտնի առանձնութեան մէջ այլապէս կը գործէ . և կամ թէ առաջ սըխալած լինելով սամարացւոց մասին՝ այժմ կ'ըզգայ իւր սխալը և ուղղել կ'աշխատի . ո՛չ երբէք , այս ենթադրական պատճառներէն և ոչ մին չ'եմք կարող վերագրել Աստուածորդւոյն Յիսուսի սոյն մեծախորհուրդ արարման . քանզի այս տեսակ պատճառներ միայն ապիկար մարդոյ թերակատար և սխալման կան գործոց կրնան վերագրուիլ . իսկ Յիսուսի մարդկային ապիկար մտաց անհասանելի այս նորատեսիլ գործն՝ տառուածային և կոտորեալ լինելովն իւր մէջ եւս մեծ խորհուրդներ և բաւ

բոյականներ կը պարունակէր , որք ակներեւ կը տեսնուին գործոյն անմիջական հետեւանքէն .

Աստուածորդին Յիսուս՝ որ մի ամենաբարձր և խորին խորհրդով իւր հօր ծոցէն և երկնից , բարձրութենէն անհուն խոնարհութեամբ յերկիր խոնարհելով՝ գետնամած մարդոյն հետ միացած էր և նորա ապականակիր մարմինը զգեցած . նա՛ որ իւր այս ոքան չելի սիրով և անհամեմատ խոնարհութեամբ այսքան մեծ զոհողութիւն յանձն առած էր , անշուշտ չ'էր պատկանէր ոչ մի մասնաւոր ազգի և ոչ մի յատուկ ժողովրդեան , այլ թէ ընդհանուր մարդկային ազգի սիրոյն և փրկութեան համար էր այս մեծ զոհողութիւնը . ինչպէս կանխաւ խոստացած էր Աստուած յանցապարտ և դատապարտեալ նախամարդոյն , և բազմիցս կրկնած իւր մարգարէից և տեսանողաց բերնով՝ այցելել նորա թշուառ որդւոց . ներել նոցա յանցանաց և ջնջել այն ահարկու դատապարտութեան վճիռը մի ամենամեծ զոհագործութեամբ , այն է Աստուածամարդոյն Յիսուսի հաճոյական պատարագաւն . հետեւաբար Յիսուս , որ այս կանխասաց խոստումը իրագործելու համար յաջեարհ եկած էր , և Հրէաստանի Բեթղէհէմին մէջ ծնած , նորա սահմանափակ շրջանակին մէջ սնած և միշտ Հրէաստանի անձուկ սահմանին մէջ իւր աստուածային վարդապետութիւններն ու հրաշալի արարքները գործադրած . և վերջապէս թէեւ իւր աստուածային վարդապետութեանց մէջ իսկ ըսած էր և կ'ասէր հրապարակաւ թէ « Ոչ ուրեք առաքեցայ , եթէ ոչ առ ոչխարս կորուսեալս տանն Իսրայէլի » . սակայն նորա կէտ նպատակին ընդհանուրն էր և ընդհանուրի փրկութեան , ազատութեան եւ վերականգման խորհուրդը

կերկրէր հանապաղ. նա եկած էր յաշխարհ, թողալով Հօր Աստուծոյ հայրական ծոցը նորա հայրական սիրոյ կենսատու ջերմութեան ներգործութենէն զրկեալ կիսակենդան մարդոյն սառած սիրտը՝ իւր եռանդուն սիրոյ ջերմութեամբ տաքցնելու, նմա վերականգանութիւն պարգեւելու. ուստի նորա առաջին ջանքն էր ինչպէս կ'երևի իւր վարդապետութիւններէն, սիրոյ ամենամեծ և բաղմարդիւն դասը մարդկանց աւանդել. ըստ որում բանաւոր և խոհական մարդն իւր Արարչի երեսէն ինկած և անորմէ հեռացած լինելէն 'ի վեր մի այնպիսի սոսկալի տգիտութեան մէջ գահավիժած էր, որ կարծես բոլորովին անբանացած և վայրենի դարձած էր. քանզի տգիտութեան և նախապաշարմանց ծննդաբերած եսական և շահասիրական զգացումներն մթազնելով բանականութեան լոյսը՝ յարուցած էր ազգ ազգի, ցեղ ցեղի և եղբայր եղբոր դէմ վայրագ ատելութեամբ, որք որ և է այլանդակ և անհէթ թ պատճառներով գաղանթաբար զիրեար գիշատելու և միմեանց դահիճ լինելու բնաւ չ'էին խղճար։ Աստուածորդին Յիսուս եկած էր այս հրէշային վայրագութեան առաջն առնելու. եկած էր այն կոյր ատելութեան սոսկալի աղէտները վերջացնելու, մարդկանց հոգիները լուսաւորելու և զնոսա իբրեւ եղբայր իրարու ծանօթացնելով եղբայրական սիրոյ նուիրական յօդակապով ընդհանուր մարդկութիւնը միացնելու. եկած էր ուսուցանելու սիրելով ապրիլ սիրելով երջանկանալ, սիրելով մեռանիլ. և այս սիրոյ արդեամբ անմահանալու ամենամեծ դասը մարդկանց աւանդելու վսեմ պաշտօնը 'ի դօրծ դնելու համար ամեն պատեհ առթիւ կ'աշխատէր ազգեր և ցեղեր իրարմէ անջատող հակակիր ըղ-

գացումները և ատելութեան որոմները մէջ տեղէն բառնալու. և ահա այս մի և նոյն վսեմ նպատակաւ է, որ ինչպէս մի ուրիշ տեղ ինքնահաւան և եսասէր Օրինականի մի ազգու դաս կը տայ Սամարացի մարդոյ անձնուիրական սիրոյ գեղեցիկ առակովն. Աստուէս Սամարացի կնոջ մի զարմանալի օրինակ ցոյց կը տայ իբրեւ հրէայ՝ անխառաբար անկից ջուր խնդրելով, և այս ազգու օրինակներով՝ ինչպէս ամբարհաւաճ հրէից կ'ուսուցանէ թէ խղճի և զգացման տէր պարտաճանաչ մարդն՝ թէ և Սամարացի իսկ լինի, անգոսնեալ և արհամարհեալ, կարող է իւր թըշնամոյն անգամ բարերար լինելու չափ առաքինանալ. այնպէս ալ Հրէական յամառ և շարունակական արհամարհանաց ենթակայ՝ դառնացեալ սամարացւոց կ'ուսուցանէ թէ. ուղիղ բանի տէր և մարդասէր մարդ մը՝ թէ և իւր ազգային նախապաշարմանց հաւատարիմ Հրէայ իսկ լինի, կրնայ արդարասէր հոգւով առանց հասարակային նախապաշարմանց միտ դնելու՝ յամենեցունց արհամարհեալ և թշնամանեալ Սամարացի մը եղբայր ընդունիլ և անխորտաբար նորա հետ յարաբերութեան մտնել. Նաեւ այսու զգուշութեան մի մեծ խրատ կ'աւանդէ ապագայ մարդկութեան, որ ամեն ոք թեթեւամտութեամբ երես դարձնելով ոտնհար չը լինի անկեալ եւ սրտաբեկ մարդոյն. քանզի աշխարհի մէջ, մարդկային դատաստանի անարդար կողմնակալութեան եւ չարասէր հոգիներու նենգաւոր հնարագիտութեան շնորհիւ շատ անգամ կրնայ պատահիլ, որ արդար մը յանիրաւի դատաստարուած և անպարտ մը նախանձու չար ոգւոյն զոհ ինկած լինի. ուստի երբ կը տեսնենք այնպիսի ծանր կացութեան մէջ ինկած մարդ մը՝ փոխանակ չարա-

գրգիռ սրտի դիւակն ուրախութեան, հարկ է որ բարեկիր հոգւոյ մխիթարական կարեկցութիւն ցոյց տանք, և եթէ նոյն մարդոց արդարութեամբ նոյն դժուարին կացութեան ենթակայ եղած լինելուն ստուգապէս վերահասու խի լինիմք, պարտիմք մարդասիրաբար մեր ձեռքէն եկածը ընել՝ նորա վիշտերը մեղմացնելու և նորա ուղղութեան աշխատելու. յիշելով միշտ որ մենք եւս մարդ լինելով, միշտ ենթակայ ենք մարդկային բազմադիմի թերութեանց և ամենքս ալ առհասարակ կը պարտիմք ամենակատարեալ մարդասիրին Աստուծոյ ներողութեան, գթութեան և օգնութեան աշխարհի մէջ անսայթաք ընթանալու համար:

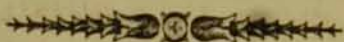
Ահաւասիկ՝ Աստուածորդին Յիսուս մի կողմէն առհասարակ ընդհանուր մարդկութեան՝ եղբայրսիրական եւ մարդասիրական այս մեծ դասը աւանդելու և միւս կողմէն իբրեւ Աստուածայն գեղջուկ Սամարացի կնոջ սրտի խորոց մէջ կարգալով նորա առ Աստուած ունեցած հաւատքն ու սէրը՝ նորա հոգին լուսաւորելու համար՝ նորա հետ խօսակցութեան մտնելու յարմար առիթ կ'ընտրէ անորմէ ջուր խնդրել. խի պարզամիտ և բոլորովին տգէտ ու զորմելի կինն իսպառ անծանօթ Յիսուսին ու լինելուն և ամենեւին անգէտ նորա ներքին խորհրդոց՝ միմիայն իբրեւ մի հրէայ մարդ ճանչնալով իրմէն ջուր խնդրողը, սաստիկ կը զարմանայ և կ'աղաղակէ « Հրէայք ոչ խառնակին ընդ Սամարացիս Կ. ահա այս էր Յիսուսի այն Սամարացի կնոջմէն ջուր խնդրելու պատճառը և ներքին նպատակը. խի թէ կնոջ զարմանալու պատճառն ինչ էր, այն եւս յայտնի կը տեսնուի նորա սա խօսքէն. թէ « Հրէայք ոչ խառնակին ընդ Սամարացիս Կ. Սակայն ինչ պատճառաւ հրէայք չ'են խառ-

նակիր Սամարացւոց հետ. զայն եւս այսպէս կ'աւանդէ մեզ Աստուածաշունչ Ս. Գիրքը:

Իսրայէլացւոց թագաւորութիւնը որ կը տիրապետէր մասնաւորապէս Սամարիոյ և նորա գաւառներուն վրայ՝ Երուսաղէմը և նորա գաւառները Յուդայի թագաւորութեան թողուլ, երբ կը կործանի Ասորեստանցւոց թագաւորներու անընդհատ արշաւանքներէն, վերջի արշաւանաց ատեն որ կը պատահի Ասորեստանի Փակէ անուն թագաւորի օրով, բոլորովին կը վերջանայ Իսրայէլի թագաւորութիւնը և կիչնայ Ասորեստանի տիրապետութեան տակ. սակայն Ասորեստանի յաղթանակն այսու եւս գոհ չը լինելով, ապագայ ապստամբութեան մը երկիւղէն ապահով լինելու համար նոյն գաւառի բնակիչները Ասորեստանի խորերը փոխադրելով՝ այն կողմի հեթանոսներէ գաղթականներ կը բերէ եւ հոն կը բնակեցնէ. սակայն այս նոր բնակիչներն ըստ որում հեթանոս՝ իրենց հեթանոսական օրինօք վարուելուն համար Իսրայէլի Աստուածը՝ կ'ըսէ Ս. Գիրքը, առիւծներ զրկելով զանոնք պատուել կը տայ 'ի նշան իւր բարկութեան, զոր իմանալով Ասորեստանի թագաւորն իւր փոխադրած Հրէայներէն քահանաներ և օրէնսուսոյցներ կը զրկէ 'ի Սամարիա, որպէս զի նոր բնակչաց ծանօթացնեն Իսրայէլի Աստուածը և նորա օրէնքները, որք գալով և ուսուցանելով ժողովուրդը կը սխի աշունհետեւ պաշտել Իսրայէլի Աստուածը և նորա օրինօք վարուիլ, որով և կ'ազատի առիւծներու տուած կոտորածներէն. այլ սակայն Յուդայի թագաւորութեան մէջ բնակող Հրէայք զոոսա միշտ հեթանոս և այլազգի նըկատելով՝ կը խորշին նոցա հետ որ և է յարսեցնելութիւն ընելու. այս խոր-

չումն այն ժամանակէն ի վեր այն երկու ժողովրդեան մէջ իրրեւ պատուար մնալով՝ հետզհետեւ զօրացած և սովորութեան վախճում էր. ահա այս երկար ժամանակեւ և արմատացեալ սովորութեան հսկառակ Յիսուս որ ամենայնիւ Հրէոց օրինաց կը հպատակէր, երբ անիս ոտարար խմբու ջուր կը խրնդրէ Սամարացի կնիկէն, նորա զարմանաց պատճառ կը տայ:

(Նորոշակէի:)

ԱՍՏՂԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԵՐԿԻՐ (*) Ծ

Երկրի հողովան և թաւալական շարժմանց վերայ խօսեցէն առաջ համառօտիւ անոր մակերեւոյթը, ծաւալը եւ կշիռը նշանակեմք: Բեւեռաց վերայ երկրի կրած ճնշման պատճառաւ Միջօրէականի շրջանակը՝ Հասարակածի շրջանակէն գրեթէ 67 հազարամեդր կարճ է. առաջնոյն բովանդակ չափն է 40 000 414 մեդր. իսկ երկրորդինը՝ 40070 376 մեդր: Այս թիւերով գիւրքին է ըստ երկրաչափական սկզբանց գտնել մակերեւոյթը, ծաւալը և կշիռը. բայց մէք զանց ընելով մանրամասն հաշիւները՝ միմիայն հաշուոց արդիւնքը կը դնեմք աստ. Երկրի ամբողջ մակերեւոյթը գրեթէ 510 միլիոն քառակուսի հազարամեդր է, որոյ երեք չորրորդը ջուր, մէկ չորրորդը ցամաք է. կամ աւելի պարզ, 383 260 000 քառ. հազարամեդրը ջուր է, և 126 640 000 քառ. հազարամեդրը ցամաք: Մակերեւոյթի այս թիւերը որչափ որ ինքն ըստ ինքեան անչափ կ'երեւին, բայց ծա-

ւալի և կշռոյն թուոց համեմատութեամբ շատ ոչ ինչ են. որովհետեւ ծաւալն է 1 080 000 000 000 խորանարդ հազարամեդր. իսկ բովանդակ կշիռն՝ 5 875 000 000 000 000 000 000 տակառաչափ, իւրաքանչիւրն հազար հազար սկրամնոց: Համատարած օդոյ կշիռն է 5263 000 000 000 000 տակառաչափ, որ 216 հազարամեդր արամաղիժ ունեցող երկաթեայ գնդի մը կշիռն է. և երկրի հոսանուտ եւ հաստատուն մասանց կշռոյն մէկ միլիոնորդ:

Ահա այս անբաւութիւնները մեր երկրի տարածութիւններն են. ինչ են ասոր նկատմամբ մարդկային անհատական և հանրական գործերն. և նոյն իսկ այս հսկայ գունդը ինչ է արեգական բողբոստմամբ. աւաղի հատ մը. ինչ է բովանդակ մոլորակային դրութեան համեմատութեամբ. անտեսանելի կէտ մը. իսկ արեգակնային բովանդակ դրութիւնը տեսանելի տիեզերաց ծոցին մէջ չէ այլ ինչ, բայց միայն հիւլէ մը. ինչպէս ողջախոհ խմալիւնութիւնը այս անբաւութեան մէջ շնորհիւ և Գաւթի հետ երկիւղախառն հիացմամբ չ'աղաղակէ. Մեծ են գործք քոյ, Տէր . . . :

Մթնոլորտի կշիռը, զոր նշանակեցինք, գիտնալէն աւելի կարեւոր է գիտնալ նորա ներգործութիւնը, զոր ունի երկրի իւրաքանչիւր մասին, և անոր վերայ գտնուած գործարանաւոր բուրեակաց վերայ: Մթնոլորտի խտութիւնը և այս խտութեան ստորին կարգերէն դէպ ի վերին կարգերը նուազման օրէնքը ներքին վերաբերութիւն մի ունին այլ և այլ բարձրութեամբ երկիրներու բարեխառնութեան, կլիմայից և տնկական ու կենդանական կենաց հետ: Այս կազային շրջապատին, որոյ մէջ ընկղմած եմք, և այն կերպին մէջ, որով լուսոյ ճառագայթները ընդ

(*) Տես թիւ 7: